

HET AANTEKENBOEKJE VAN PASTOOR LAMMERINCK -I-

Inleiding

Pastoor Lammerinck is in Reutum geboren en heeft als kapelaan gediend in Amsterdam. Hij werd in 1768 benoemd tot pastoor in Hertme als opvolger van pastoor Hommels. In een periode, omstreeks 1771-1775, kwam hij regelmatig naar Borne. Hij is de stichter en bouwpastoor van de eerste rooms-katholieke kerk (een schuilkerk, gebouwd in 1785), na de reformatie aan de toenmalige Weerseloseweg, nu de Koppelsbrink in Borne.

He aantekenboekje van pastoor Lammerinck

Pastoor Lammerinck heeft een aantekenboekje nagelaten waarin hij, naast dagelijkse activiteiten ook een aantal bijzondere gebeurtenissen vermeldde uit de periode 1771 - 1778. Dit boekje bevindt zich in het gemeentearchief van Borne.

Voorin het boekje heeft hij de “*Almanach Op 't Jaar onzes Heeren JESU CHRISTI, 1771*” opgenomen. Op zich is deze almanak van 27 bladzijden al een lezenswaardig deel om een beeld te krijgen van wat er zoal omging in Nederland. Het aantekenboekje (10 x 16 cm) bevat 142 pagina's.

Het boekje was blijkbaar bedoeld om directe gebeurtenissen met betrekking tot kerkelijke zaken te noteren, bijvoorbeeld het lezen van missen. De aantekeningen zijn meestal in het Latijn gesteld. Als het onderwerp waarover een aantekening was gemaakt niet meer van belang was, werd er een streep door gezet. Bladzijden vol met doorgestreepte aantekeningen vind je dan ook in het boekje terug. Maar ook zijn er bijzondere gebeurtenissen geweest die de moeite van het opschrijven waard waren. Deze geven ons een beeld van “de mens” die de pastoor was. Bijzondere gebeurtenissen of opmerkelijke zaken zijn in inkt geschreven, overige aantekeningen met potlood.

Ik wil u graag deelgenoot maken van feiten en feitjes uit het leven van deze pastoor.

Ter nagedachtenis

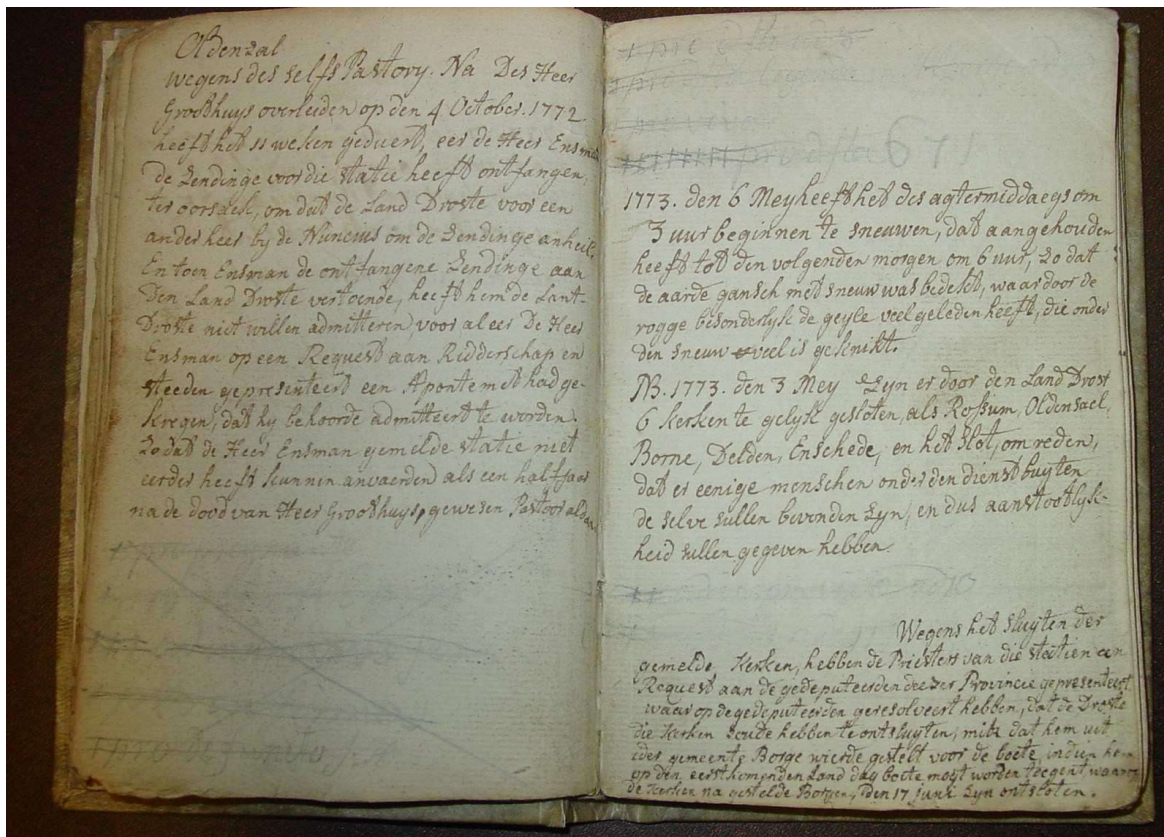
In zijn Amsterdamse periode heeft de pastoor intensief contact gehad met een klopje, Mucje¹ genaamd. Mucje is hem niet alleen bijgebleven als persoon maar ook eert hij haar nagedachtenis. Dit komt tot uiting in een aantal missen die voor haar worden gelezen.

We lezen op bladzijde 105:

¹ Mucje zou ook als Mueje gelezen kunnen worden, in dit geval wordt hiermee “tante” bedoeld. Was het genoemde klopje misschien een tante van de pastoor? We weten het niet.

II ~~II~~ Voor mijn Kloppe Mucje te Amsterdam. Op 25 December zijnde Kerstdag; den 27 en den 28 dito en 1 voor overledenen besteld den 26. November 1776 de almosse daar voor te ontvangen te Ootmarschen.

De streepjes voor de zin, waarvan soms een deel is doorgestreept, geven het aantal missen¹ aan ter nagedachtenis. Betaling (almosse = aalmoes) hiervoor komt uit Ootmarsum (van een familielid?).

Een beeld van het handschrift van pastoor Lammerinck in het aantekenboekje

Vervolgens lezen we op bladzijde 120:
~~II~~ pro in firmo². Kloppe Mucje te Amst, D
~~II~~ voor mijn Kloppe Mucje te Amst, den feestd. van S. Jan en 1 op des selfs octag
 En op bladzijde 129:
~~III~~ ad intentionem³ mijn Kloppe Mucje te Amst. 1 op den 27 en 1 op den 28 December. 1 op den 1 Januari en 1 pro opta matre mea⁴.

¹ In de Rooms-Katholieke Kerk is het gebruikelijk dat tijdens de Heilige Mis zieken en overledenen in de gebeden worden herdacht. Deze personen worden voor aanvang van de mis genoemd. Iedereen kan hiervoor een voordracht doen, waarvoor (uiteraard) een vergoeding wordt gevraagd.

² Pro infirmo = voor een zieke

³ ad intentionem = ter intentie

⁴ pro opta matre mea = voor mijn goede moeder

Over het weer

Ook over het weer vinden we enkele opmerkingen in het boekje.

Zo lezen we op bladzijde 38:

1773. Den 6 mey heeft het des agtermiddaegs om 3 uur beginnen te sneuwen, dat aangehouden heeft tot den volgenden morgen om 6 uur, zo dat de aarde gansch met sneeuw was bedekt, waardoor de rogge besonderlijk de geijle veel geleden heeft, die onder den sneeuw veel is geknikt.

En op bladzijde 104:

In het jaar 1776 is het de gansche somer gewenscht weder geweest, moy en droog tot 16 November toe, zodanig, dat men tot daartoe nog droogvoets heeft gaan kunnen door de schipleidinge die van het Loo na Almelo loopt.

Tot slot vinden we op bladzijde 138 een mededeling die voor zich zelf spreekt:

1778. In dit jaar is den Tabaksverbouw hier ingevoerd, en dat ter oorsaeke der ongewone duurte van den tabak, die uit vreemde gewesten kooft. Want in de plaats, dat men dien plag te koopen voor 4.st. per Pond(?), heeft men nu al een geruymen tijd 16.st. moeten geven.

Bijzondere gebeurtenissen

Een bijzondere gebeurtenis in het leven van pastoor Lammerinck is het overlijden van zijn moeder waarover hij de volgende aantekening (blz. 87) maakt en en passant ook het overlijden van een collega in Denekamp memoreert:

.1776. Den 14 januari des voormiddaegs om 11 uur, zijnde het feest van den soeten naeme Jesus, is mijn moeder in den Heer ontslapen. Daegs van te voorn is de Eerwaarde Heer Morsel Capellaan tot Denekamp overleden.

Tot slot wil ik niet onvermeld laten dat ook aan de, in Twente, welbekende "Huttenklaas" aandacht wordt geschonken. Op bladzijde 79 lezen we:

1775. 13. September is te Oldenzal ene scharpe Justie geschied aan den zogenaemden Huttenklaas met zijn vrouw en zoon, de vrouw gewurgt, de zoon levendig gerabraekt, en de vader na dat hij zijn vrouw en zoon al knielende had zien ter dood brengen, ook levendig gerabraekt en darna met een bijl voor den kop geslagen, en alle drie wer op een besonder vat gestelt, om datse te samen twee gruwelijke moorden hadden gepleegd.

Het radbraken hield in dat de veroordeelde op een rad (wagenwiel) werd vastgebonden waarna met negen slagen het vonnis werd voltrokken. Eerst werden de scheenbenen kapot geslagen, vervolgens de onderarmen, de dijbenen en de bovenarmen. De genadeslag kwam door met een bijl de ribbenkast ter hoogte van het hart in te slaan. Soms werd in plaats daarvan op het hoofd geslagen. Negen slagen in totaal.

Er is weinig voorstellingsvermogen voor nodig om te beseffen wat hier op 13 september 1773 in Oldenzaal plaats vond. Blijkbaar heeft het voorval ook op pastoor Lammerinck diepe indruk gemaakt.

(Wordt vervolgd)

Jan Deckwitz